

Меѓународните стандарди и механизми
кои државата ги има ратификувано во
областа на родовата рамноправност и
родовите прашања
и национална правна рамка

“Имаме само една планета. Немаме каде да одиме на друго место. Ако соодветно ги искористиме нашите креативни потенцијали, нема ни потреба да одиме на друго место. Ако добро се грижиме за нашата планета и едни за други, тука ни е се што ни треба”

Сер Кен Робинсон

Човековите права не се заслужуваат и не се даваат – тие едноставно се поседуваат

Затоа што така се договориле луѓето на меѓународно ниво

Правата на жените се човекови права!

Зошто посебно се дефинирани овие права? Зошто посебно треба да се зборува за правата на жените?

- Затоа што еднаквоста дадена во законите не успева да се претвори во еднаквост во практиката.
- Затоа што жените се секојдневно подложени на различни разликувања, исклучувања и ограничувања на човековите права врз основа на нивниот пол/род.
- И затоа што, традицијата, религијата, обичаите, определуваат различни места во животот, работата и остварувањето на моќта за мажите и жените.

Родови перспективи

- **Еднакви можности на жените и мажите** е промовирање на начелото за воведување еднакво **учество** на жените и мажите во сите области од јавниот и приватниот сектор, **еднаков статус и третман** во *остварувањето на сите права и во развојот на нивните индивидуални потенцијали* преку кои тие придонесуваат во општествениот развој, како и еднакви придобивки од резултатите произлезени од тој развој;
- **Вклучување на родовата перспектива во главните текови** значи систематско испитување и решавање на **потребите, приоритетите и предизвиците** со кои се соочуваат жените и мажите, како дел од развојот на инклузивни политики, стандарди, програми, проекти и активности за градење на капацитети, така што жените, мажите, девојчињата и момчињата од сите возрасти имаат еднаква корист.

Република С.Македонија

Република С.Македонија има обврска за **почитување, заштита и реализација** (координација, промоција и овозможување на сите услови за исполнување) **на човековите права** инкорпорирани во домашното законодавство.

Оваа **обврска** бара **државата да преземе** соодветни законски, административни, буџетски, судски и други мерки во правец на целосна **реализација** на човековите права.

Приод заснован на човекови права

- Во приодот на човекови права, секое **човечко суштество** е признаено и како личност, но и како **носител на право**.
- Приодот на човекови права ја развива способноста на **носителите на обврски** – државата, да ги исполнат своите обврски и да ги поттикнат/охрабрат носителите на правата да си ги бараат своите права.
- Приодот на човекови права се фокусира **на оние кои се најранливи, исклучени или дискриминирани**.

Продолжува

- **Секоја личност** ↔ Права
- **Државата** ↔ Обврски
- **Секој** ↔ Одговорност/и

Што претставува одговорност?

- Одговорноста е составен дел на концептот
- **Одговорност** е човечка особеност и способност да се прифати повик на отчет (одговара) за своите зборови, постапки и обврски.
- Секој има должности кон заедницата затоа што само во демократска заедница во која владее правото е можно остварување и заштита на човековите права и слободи

Три нивоа на обврски за државата:

- Да го **почитува** правото значи да се воздржи од мешање во уживањето на правата.
- Да го **заштити** правото значи да донесува и применува **закони кои создаваат механизми, институции и процедури** со кои се спречува нарушување на права од државните власти или од други ентитети. Оваа заштита треба да се обезбеди **подеднакво за сите**.
- Да го **исполнува/реализира** правото значи да презема активни мерки и обезбеди ресурси (координација, промоција и овозможување на сите услови за исполнување) со цел да им се овозможи на луѓето да ги уживаат своите права.

Обврски на државата

- Преземање мерки / чекори
- Обезбедување максимум расположиви ресурси
- Обезбедување прогресивна реализација
- Обезбедување и гарантирање недискриминација
(идентификување на најранливите и маргинализирани групи)
- Транспарентност и партиципативност при определување на приоритетите

Групи права

- Граѓански и политички
- Социјални и економски
- Културни, развојни и права на животна средина

Права на личноста

- Тоа е правото на **ЖИВОТ**, кое ја формира основата за сите други права, како и правото за слободен развој на личноста.
- Правата на личноста ја формираат срдцата на човековите права, нив ги наоѓаме во сите документи и каталози за човековите права.

Политички и граѓански права

Покрај правата на личноста, политичките права и цивилните или граѓанските права ја формираат втора група. Тие треба да гарантираат дека **секој човек може непречено да учествува во политичкиот живот на својата заедница, без да мора да стравува од неправедно казнување.**

На пр. правото на слобода на мислата и печатот игра овде важна улога, бидејќи овде се отсликуваат ставовите на луѓето кон нивната влада и тоа како тие се задоволни од неа. Но, ако овие ставови не можат повеќе да бидат презентирани без цензура, владата го губи правото демократски да ги претставува интересите на своите граѓани.

Граѓански и политички права- ориентирани кон слободата

- Недискриминација како принцип
- Слобода на уверување и вероисповед
- Слобода на говорот/изразување
- Право да учествува во управувањето
- Право на информирање
- Право на фер судење
- Право на здружување и собирање
- Право на заштита од тортура
- Право на заштита од ропство
- Слобода (ослободеност) од потреба/нужда/оскудица
- Слобода (ослободеност) од страв

Социјални и економски права

Од една страна тие треба да дадат сигурност дека на секој човек му се обезбедени основните работи, за да може да си обезбеди барем преживување.

Ако појдеме од тоа дека во достоинствениот човеков живот спаѓа повеќе отколку само да не гладува (овде спаѓа и тоа дека секој човек има право на образование), тогаш е потребно за секој да се создаде појдовна основа за да може да ги реализира своите права.

Социјални и економски права- заштитни права

- Право на работа
- Право на социјална сигурност
- Право на соодветен стандард
- Право на здравствена заштита
- Право на слободно време
- Право на образование

Културни, развојни и права на здрава животна средина- колективни и развојни права

- Право на учество во културниот живот
- **Достапност до современи технологии**
- **Право на здрава животна средина**
- Развој на сопствена традиција и јазик
- Право на развој и напредок

Услови во кои можат да се практикуваат правата

- Демократска држава
- Политичка волја
- **Владеење на правото**
- Институционална структура
- Свест за правата
- **Фактичка можност за нивно практикување**

Човековите права – законски права на секој човек

- Тие се дел од правото (меѓународно и национално)
- Постои систем кој ги гарантира
- Постојат механизми на контрола
- Постојат санкции кога правото е повредено или не може да се оствари (реализира)

Врска помеѓу меѓународниот (ООН) регионалниот (СЕ) и националниот систем

- Меѓународните и регионални норми бараат национална имплементација за да бидат ефективни
- Националните норми треба да бидат во согласност со меѓународните и регионални стандарди
- Меѓународна и регионална правна заштита кога сите национални лекови / можности се исцрпени
- Меѓународната и регионалната заштита се комплементарни

Меѓународни инструменти и механизми за заштита

- (норми) Декларации, конвенции, резолуции...
- Специјални комитети
- Посети на земји, тематски извештаи, препораки

Цел:

- **Идентификување на главните проблеми за развој и човекови права со цел оставрување на сите неопходни услови за реализација на човековите права**

Меѓународната правна рамка (Универзален и регионален систем)

- Универзалната декларација за човековите права
- Конвенцијата на ОН за елиминирање на сите форми на расна дискриминација (CERD) и
- Конвенцијата на ОН за елиминирање на сите форми на дискриминација на жената (CEDAW)
- Конвенција на Совет на Европа за спречување и борба против насилство врз жените и семејното насилство (Истанбулска конвенција)
- Меѓународен пакт за граѓански и политички права
- Меѓународен пакт за економски, социјални и културни права
- Конвенција за правата на детето
- Конвенцијата за правата на лицата со попреченост
- Конвенциите на меѓународната организација на трудот (МОТ)
- Европската конвенција за човекови права
- Европската социјална повелба

Универзална Декларација за Човекови Права (1)

- Член 1 Сите човечки суштества се раѓаат **слободни** и **еднакви** по достоинство и права. Тие се надарени со разум и совест и треба да се однесуваат еден кон друг во духот на општата човечка припадност.
- Член 2 Сите права и слободи наведени во оваа Декларација им припаѓаат на сите луѓе без оглед на нивните разлики, како што се: раса боја, **пол**, јазик, религија, политичко или друго убедување, национално или општетсвено потекло, сопственост, раѓање, или друг статус

Универзална Декларација за Човекови Права-2

- Член 7: Сите луѓе се еднакви пред законот и на сите им припаѓа, без никаква дискриминација, еднаква заштита со закон. На сите им припаѓа еднаква заштита од каква и да е дискриминација, што е во спротивност на оваа Декларација и од какво и да е поттикнување на таква дискриминација
- и член 8, кој го уредува правото на **ефикасни правни лекови** пред надлежните судови за дела што ги кршат основните права на човекот што му припаѓаат според Уставот и законот.

Конвенцијата на ОН за елиминирање на сите форми на дискриминација на жената (CEDAW)

- Конвенцијата за елиминирање на сите форми на дискриминација врз жените 1979, е еден од најзначајните документи за заштита на правата на жените

Конвенција за елиминирање на сите форми на дискриминација врз жените (1979)

- Конвенцијата за елиминирање на сите форми на дискриминација врз жените е усвоена во 1979 од страна на Генералното собрание на Обединетите Нации и тоа е **меѓународна повелба за правата на жените**
- Сите земји кои ја прифаќаат Конвенцијата треба:
 - ✓ Да обезбедат еднаквост на мажите и жените во **законите**
 - ✓ Да воспостават **институции** кои ќе ги заштитуваат жените од дискриминација
 - ✓ Да обезбедат **елиминација на сите форми на дискриминација на жените од страна на индивидуалци, организации или претпријатија**

Конвенција за елиминирање на сите форми на дискриминација врз жените 1979

Државата ја ратификуваше Конвенцијата во 1994 година

Член 1: Дискриминација на жените е "секоје разликување, исклучување или ограничување врз основа на полот, што има за последица оневозможување на остварување на чоковите права и основни слободи на политичко, економско, социјално, културно и граѓанско или друго поле"

Државите кои ја ратификуваа Конвенција за елиминирање на сите форми на дискриминација врз жените треба да преземаат мерки за:

- ✓ надминување на стереотипите и предрасудите за жените и стереотипните улогу на жените
- ✓ правилно разбирање на породилно како општествена функција и признавањето на заедничката одговорност на мажите и жените во подигањето и развојот на нивните деца
- ✓ да се потиснат сите форми на трговија со жени и експлоатацијата на проституцијата на жените

- ✓ елиминирање на дискриминацијата на жените во политичкиот и јавниот живот на земјата:
 - Право да гласаат на сите избори и јавни референдуми
 - Да бидеш гласан
 - Да учествуваат во креирањето на политиките на сите нивоа на власта,
 - Да учествуваат во работата на невладините организации
 - Да ги претставуваат своите влади на меѓународно ниво и да учествуваат во работата на меѓународните организации
- ✓ Да имаат право да се стекнат, да ја задржат или променат националноста

Продолжува ..(2)

- Пристап на жените до сите форми и ниво на образование, вклучувајќи спорт, како и пристап до едукативни информации за здравјето и благосостојбата на семејството, како и планирање на семејството
- Право на работа и еднакви можности за вработување, право на еднаква плата, право на социјално осигурување и здравствена заштита
- Забрана на давањето отказ поради бременост или породилно отсуство и воведување платено породилно отсуство, социјални сервиси за усогласување на семејните и работни обврски , посебна заштита на жената за време на бременоста

Конвенција за елиминирање на сите форми на дискриминација врз жените

- Елиминирање на дискриминацијата на жените во областа на здравствената заштита и пристап до здравствени услуги
- Елиминирање на дискриминацијата на жените во другите области на економскиот и општествениот живот: право на семејна придобивки, право на банкарски заеми, хипотеки и други форми на финансиски кредит; право на учество во рекреативни активности, спорт и сите аспекти на културниот живот

- Примената на одредбите на оваа Конвенција на жените во **руралните области**:
 - **да учествуваат во изработката и спроведувањето на плановите за развој на сите нивоа**
 - да има пристап до адекватни здравствени установи, вклучувајќи ги информациите, советите и услугите во планирањето на семејството
 - директно користење на програмите за социјална заштита
 - да се добие на сите видови обука и образование, формално и неформално
 - да се организираат групи за самопомош и кооперативи
 - да учествуваат во сите активности во заедницата
 - да имаат пристап до земјоделските кредити и заеми, маркетинг објекти, соодветна технологија
 - да уживате во **соодветни услови за живеење**, особено во поглед на домувањето, канализација, електрична енергија и снабдување со вода, транспорт и врски

- Државите членки им обезбедуваат жените да бидат еднакви со мажите пред законот, вклучувајќи и почитување на договорите, администрацијата на имот, движење на лица, како и избор на живеење.
- Елиминирање дискриминацијата на жените во бракот и семејните односи, вклучувајќи и обезбедување еднакви права да стапат во брак, да изберат брачен другар, да излезе од бракот, во однос на одгледување на детето, бројот и растојание на децата, во личните работи како изборот на презиме и професија, сопственост на имот и управување.

Одржлив развој

- Одржливиот развој имплицира развој кој ги задоволува потребите на сегашните генерации, без да ја загрози можноста на идните генерации да ги задоволат своите потреби.
- Одржливиот развој значи дека при планирање на нашите секојдневни активности, треба да размислуваме и за идните генерации.

Цели за одржлив развој

- Група на цели во врска со идниот меѓународен развој и се **темелат на целосно почитување на човековите права и имплементација на Конвенциите поврзани со човековите права**
- Создадени од Обединетите нации и промовирани како **Глобални цели за одржлив развој** бидејќи загадувањето на животната средина, климатските промени, сè поголемата **општествена нееднаквост и нерационалната експлоатација на природните ресурси**, претставуваат глобални проблеми, кои единствено глобално и можат да се решат.
- усвоени во септември 2015 год. од страна на земјите-членки на ОН на Самитот на ОН во Њу Јорк, и започнаа да се имплементираат од Јануари 2016.

Цели за одржлив развој (1)

- Глобалните цели (се однесуваат на период од 2015 до 2030) имаат за цел да им овозможат на земјите **патоказ** за финансирање и формулирање на владините политики во следните 15 години, со оглед на тоа што напредокот ќе биде следен и подложен на преглед со помош на серија глобални индикатори
- Содржат **17 цели** и **169 специфични точки** за тие цели

“Никој да не се остави позади“

Што сакаме да постигнеме?

- Економска стабилност,
- одржлив економски развој,
- промоција на општествената правичност и заштита на животната средина,
- зајакнувајќи ги истовремено родовата еднаквост, еманципацијата на жените и еднаквите можности за вработување за сите,
- како и заштитата, опстанокот и остварувањето на целосниот потенцијал во развојот на децата, вклучително и преку образованието.

Цели на одржливиот развој

- **Цел 1**
Ставање крај на сиромаштијата, во сите нејзини форми, насекаде.
- **Цел 2**
Ставање крај на гладта, обезбедување на пристап до храна, подобрување на исхраната и промоција на одржливо земјоделство.
- **Цел 3**
Обезбедување на здрав живот и промовирање на благосостојба за сите на сите возрасти.
- **Цел 4**
Обезбедување на инклузивно, рамноправно и квалитетно образование, како и промовирање на можностите за доживотно учење за сите.
- **Цел 5**
Постигнување на родова еднаквост и зајакнување на сите жени и девојки.
- **Цел 6**
Обезбедување пристап и одржливо управување со водата, како и санитарни услови за сите.

Цели на одржливиот развој (2)

- **Цел 7**
Обезбедување пристап до прифатлива, сигурна и одржлива современа енергија за секој.
- **Цел 8**
Промовирање на постојан, инклузивен и одржлив економски раст, целосно и продуктивно вработување и пристојна работа за сите.
- **Цел 9**
Изградба на отпорна инфраструктура, унапредување на инклузивна и одржлива индустријализација и поттикнување на иновативноста.
- **Цел 10**
Намалување на нееднаквоста, во и меѓу земјите.
- **Цел 11**
Заложба за создавање на градови и населби кои се инклузивни, безбедни, отпорни и одржливи.
- **Цел 12**
Постигнување на одржлива потрошувачка и одржливи модели на производство.

Цели на одржливиот развој (3)

- **Цел 13**
Преземање на итни мерки за борба против климатските промени и нивното влијание.
- **Цел 14**
Зачувување и одржливо користење на океаните, морињата и морскиот свет за одржлив развој
- **Цел 15**
Заштита, обновување и промовирање на одржливо користење на копнените екосистеми, одржливо управување со шумите, борба против опустинувањето и запирање и повлекување на деградација на земјиштето и запирање на губењето на биодиверзитетот.
- **Цел 16**
Промовирање на мирни и инклузивни општества за одржлив развој, обезбедување на пристап до правдата за сите и изградба на ефективни, одговорни и инклузивни институции на сите нивоа
- **Цел 17**
Зајакнување на начините на имплементација и ревитализација на глобалното партнерство за одржлив развој

Подцели на цел 5 (1) - **Постигнување на родова еднаквост и зајакнување на сите жени и девојки**

- 5.1 Укинување на сите форми на дискриминација на сите жени и девојчиња, насекаде
- 5.2 Елиминација на сите форми на насилство врз сите жени и девојчиња во јавната и приватната сфера, вклучително и трговија со луѓе и сексуална и друг вид на експлоатација
- 5.3 Елиминирање на сите штетни практики, како присилни бракови со деца и бракови во рана возраст, и генитално осакатување на женската популација

Подцели (2)

- 5.4 Да се признае и вреднува неплатената нега и домашна работа преку овозможување на јавни услуги, инфраструктурни и политики за социјална заштита и промоција на заедничка одговорност во рамки на домаќинствата и семејствата, соодветно на националните прилики
- 5.5 Да се осигура целосно и ефективно учество на жените и еднакви лидерски можности на сите нивоа на донесување одлуки во политичкиот, економскиот и јавниот живот

Подцели (3)

- 5.6 Да се осигура универзален пристап до правото за обезбедување на половото и репродуктивно здравје, во согласност со Програмата за акција на Меѓународната конференција за население и развој и Пекиншката платформа за акција и пристап до документите за резултатите од овие конференции
- 5.a Да се преземат реформи за пристап на жените до еднакви права на економски ресурси, како и пристап до земјиште и други форми на сопственост, финансиски услуги, наследство и природни ресурси, во согласност со националните закони
- 5.b Да се зголеми примената на технологии кои обезбедуваат подобри услови, особено во информатичката и комуникациска технологија, со цел промовирање на јакнењето на жените
- 5.c Да се усвојат и да се зајакнат соодветни политики и извршни акти за унапредување на родовата еднаквост и еманципација на сите жени и девојки, на сите нивоа

Цел 13. Да се преземат итни мерки за борба против климатските промени и нивното влијание

Подцели

- 13.1 Зајакнување на отпорноста и капацитетот за прилагодување на опасности поврзани со климата и природните катастрофи, во сите земји
- 13.2 Интегрирање на мерки за климатски промени во националните политики, стратегии и планови
- 13.3 Подобрување на образованието, подигање на свеста и човечките и институционални капацитети за ублажување на климатските промени, адаптација, намалување на влијанието и рано предупредување
- 13.a Спроведување на обврската преземена од страна на развиените земји – потписнички на Рамковната конвенција на ОН за климатски промени, за заедничко мобилизирање на \$100 милијарди на годишно ниво од сите извори до 2020 година, со цел да се одговори на потребите на земјите во развој, во смисол на превземање значителни активности за ублажување и транспарентност во спроведувањето, и потполно и што е можно поскоро операционализирање на Климатскиот зелен фонд
- 13.b Промовирање на механизми за зголемување на капацитетите за ефикасно планирање и управување со климатските промените, во најнеразвиените земји и малите островски земји во развој, со **посебен фокус на жените, младите и локалните и маргинализираните заедници**

Регионален систем

- Советот на Европа и
- Европската унија.

Регионален систем

- Европската конвенција за човекови права претставува меѓународен договор, со кој државите членки на Советот на Европа ветуваат дека ќе ги гарантираат основните граѓански и политички права, не само на нивните граѓани, туку исто така и на секој кој потпаѓа под нивна јурисдикција.
- Дополнителните протоколи кон Конвенцијата ги дополнуваат и доуредуваат правата предвидени со Конвенцијата.
- Тие се обврзувачки за оние земји кои ги имаат потпишано и ратификувано.

Регионален систем

- Член 14 од Европската конвенција за човекови права :
- „ Уживањето на правата и слободите, предвидени со оваа Конвенција ќе биде обезбедено без никаква дискриминација заснована врз **пол**, раса, боја на кожата, јазик, вера, политичко или друго мислење, национално или социјално потекло, припадност на национално малцинство, материјална положба, потекло по раѓање или кој и да е друг статус,,

Регионален систем

- Протокол 12 на ЕКЧП
- Уживањето на било кое право дадено во закон ќе биде обезбедено без дискриминација врз било која основа како **пол**, раса, боја, јазик, религија, политичко или друго мислење, национално или социјално потекло, припадност на национално малцинство, сопственост, раѓање или друг статус

Истанбулска конвенција

Конвенција на Совет на Европа за спречување и борба против насилство врз жените и семејното насилство

Структурата на конвенцијата ја чинат Преамбула и 81 член распределени низ XII поглавја, и тоа:

- Поглавје I: Цели, дефиниции, **еднаквост и недискриминација**, општи обврски;
- Поглавје II: Интегрирани политики и **собирање податоци**;
- Поглавје III: Превенција;
- Поглавје IV: Заштита и поддршка;
- Поглавје V: Материјално право;
- Поглавје VI: Истрага, гонење, процесно право и заштитни мерки;
- Поглавје VII: Миграција и азил;
- Поглавје VIII: Меѓународна соработка;
- Поглавје IX: Механизам за следење;
- Поглавје X: Поврзаност со други меѓународни инструменти;
- Поглавје XI: Измени на конвенцијата; и
- Поглавје XII: Завршни одредби

Регионален систем- Европски суд за човекови права

- Европскиот суд за човекови права е меѓународен суд кој одлучува по жалби кои се поднесени од поединци или држави, во кои се содржани жалбени наводи за повреда на граѓанските и политичките права кои се утврдени со Европската конвенција за човекови права.
- Пресудите на Европскиот суд за човекови права **се обврзувачки** за дадените држави, и како резултат на тие пресуди владите го менуваат законодавството и административната пракса во низа на повеќе области

Регионален систем- Европска унија

- Системот за човекови права при Европската унија ја вклучува Повелбата за основни права (Повелбата), како и директивите за антидискриминација.
- Повелбата забранува дискриминација основана на каква било основа како: пол, раса, боја, етничко или расно потекло, генетски одлики, јазик, религија или убедување, политички или каков било став, припадност на национално малцинство, имот, раѓање, инвалидитет, возраст или сексуална определба.

Регионален систем

- Директивите кои се однесуваат на половата дискриминација ја опфаќаат и областа на работни односи:
 - Директива на Советот 2004/113/ЕК од 13 декември 2004 за спроведување на принципот на еднаков третман на мажи и жени во пристапот до и обезбедувањето на добра и услуги
 - Директива 2006/54/ЕС на Европскиот парламент и на Советот од 5 јули 2006 за спроведување на принципот на еднакви можности и еднаков третман на мажи и жени за прашања поврзани со вработувањето и професиите

Регионален систем - Надлежности на Европскиот суд за правда

- Барања за прелиминарна одлука. Кога националниот суд се сомнева во толкувањето или валидноста на ЕУ законот може да побара совет од ЕСП. Судот на правдата го толкува правото на ЕУ за да се обезбеди иста примена во сите земји на ЕУ.
- Судски постапки поради неуспех да се исполни должност. Европската комисија или која било земја-членка можат да покренат судска постапка доколку имаат причина да веруваат дека некоја од земјите-членки не ги исполнува своите должности во согласност со ЕУ законот.
- Жалби за точки од законот во однос на судски одлуки донесени од страна на Првостепениот суд. Поединци, компании или организации може исто така да имаат свои предмети пред судот доколку чувствуваат дека нивните права биле повредени од некоја од институциите на ЕУ.

Национален систем за заштита

- Уставот на државата и законите
- Ефективни институции (судови, јавен обвинител, парламентарни тела, омбудсман, комисији)
- Политики, процедури и процеси
- Активно цивилно општество

Родовата рамноправност во законите во државата

- Уставот на државата
- Законот за еднакви можности на мажите и жените
- Закон за спречување од дискриминација
- Закон за превенција, спречување и заштита од семејно насилство
- Кривичен законик
- Закон за кривична постапка
- Национално законодавство за трговија со лица
- Закон за работни односи
- Закон за семејство
- Закон за социјална заштита
- Закон за локална самоуправа
-

Уставот на РМ

- Уставот на РМ (член 9) ја гарантира еднаквоста на сите граѓани во слободите и правата, без оглед на **полот**, расата, бојата на кожата, националното и социјално потекло, политичкото и верско убедување, имотната и општествената положба

Законот за еднакви можности меѓу мажите и жените

Воспоставувањето на еднакви можности е грижа на целото општество, односно на сите субјекти во јавниот и приватниот сектор и претставува отстранување на пречките и создавање услови за остварување на потполна еднаквост меѓу жените и мажите.

Закон за еднакви можности, член 3, став 2

Субјекти кои ги воспоставуваат еднаквите можности и еднаквиот третман на жените и мажите се: органите на законодавната, извршната и судската власт, единиците на локалната самоуправа и други органи и организации во јавниот и приватниот сектор, јавни претпријатија, политички партии, средствата за јавно информирање и граѓанскиот сектор ...

Закон за еднакви можности

ВИДОВИ НА МЕРКИ ЗА ВОСПОСТАВУВАЊЕ ЕДНАКВИ МОЖНОСТИ НА ЖЕНИТЕ И МАЖИТЕ

Основни мерки за остварување на принципот на еднакви можности на жените и мажите се нормативни мерки од областа на **здравствената заштита и здравственото осигурување, социјалната заштита, пристапот до добра и услуги, економијата, работните односи и вработувањето, образованието и стручното усовршување, економските и сопственичките односи, користењето на јавните производи и услуги, (потрошувачки права), културата и спортот, информатичко комуникациски технологии, одбраната, правосудството и управата, домувањето, јавното информирање и медиумите, државната и јавната администрација и др.**

Закон за еднакви можности

ВИДОВИ НА МЕРКИ ЗА ВОСПОСТАВУВАЊЕ ЕДНАКВИ МОЖНОСТИ НА ЖЕНИТЕ И МАЖИТЕ

Основни мерки се и мерките со кои се воведува **системско вклучување на еднаквите можности на жените и мажите во процесот на креирање, спроведување и следење на политиките и буџетите во посебните општествени области** вклучувајќи го извршувањето на функциите и надлежностите на субјектите од јавниот и приватниот сектор.

ЗЕМ- Единици на локалната самоуправа

Член 14

- (2) Единиците на локалната самоуправа се должни во рамките на своите стратешки планови и буџети да го икорпорират принципот на еднакви можности на жените и мажите; да ги следат ефектите и влијанието на нивните програми врз жените и мажите и да известуваат во рамките на своите годишни извештаи и да учествуваат во подготвувањето на Стратегијата за родова еднаквост во делот кој се однесува на единиците на локалната самоуправа.
- (3) Органите на единиците на локалната самоуправа **при донесувањето на развојни планови и други акти и одлуки, се должни да ги разгледуваат и да ги земат предвид предложените мерки** и активности од страна на комисијата за еднакви можности на жените и мажите и координаторот за еднакви можности на жените и мажите .

Национална рамка за заштита од дискриминација

- **Закон за спречување и заштита од дискриминација**
- Цел на законот е спречување и заштита од директна и индиректна дискриминација на правата загарантирани со Уставот, со законите и со ратифицирани меѓународни договори на сите правни и физички лица.

Механизми според Законот за заштита и спречување на дискриминација

- Комисија за заштита од дискриминација
- Судска постапка

Институционална заштита од дискриминација

Мандатот на Комисијата за заштита од дискриминација:

- Дава совети и препораки за конкретни случаи на дискриминација
- Дава информации за механизмите за заштита од дискриминација
- Покренува иницијатива за покренување на постапка пред надлежните органи заради повреди на Законот за спречување и заштита од дискриминација
- Поднесува годишен извештај до Собранието
- Врши промоција и едукација за еднаквоста, човековите права и недискриминацијата
- Иницира измени на законодавството

СТРАТЕГИЈА ЗА РОДОВА ЕДНАКВОСТ

2013-2020 (усвоена 20.2.2013)

- Стратегијата се заснова на принципите на законитост, јавност, транспарентност, одговорност, отчетност и меѓусекторска соработка.
- Стратегијата се заснова на следниве принципи:
 - Родовата еднаквост претпоставува почитување и уживање на човековите права
 - Родовата еднаквост е крос-секторско прашање
 - Почитување на разликите
 - Почитување на човечкиот дигнитет и интегритет

Институционална заштита на човековите права на национално ниво

- Судови во РМ

Надлежноста на судовите ја опфаќа заштитата на граѓаните од поединечни незаконски акти на државната управа и на другите институции кои вршат јавни овластувања (управни спорови). Редовните судови имаат генерална надлежност за заштита на човековите права.

Институционална заштита

- Уставен суд на РМ
 - со уставна одредба е утврдена улогата на заштитата на уставноста и законитоста
 - ги штити правата и слободите на граѓаните
 - ја забранува дискриминацијата по основ на **пол**, раса, верска, национална, социјална и политичка припадност

Институционална заштита

- Народен правобранител
 - со Амандманот 11 на Уставот на РМ доби обврска да посветува посебно внимание на начелата на недискриминација и на соодветна застапеност на припадниците на заедниците во органите на државната власт, во органите на единиците на локалната самоуправа, јавните установи и служби

Институционална заштита

- Постојана анкетна комисија во Собранието на РМ
 - се грижи за заштита на правата и слободите на граѓаните во случај на нивно неостварување или кршење од страна на државни органи
 - може да покрене иницијатива за утврдување на одговорност на носителите на јавните функции

Институционална заштита

- Сектор за еднакви можности (МТСП)
 - правен застапник за еднаков третман
 - одделение за заштита и превенција од сите форми на дискриминација

Локална самоуправа

Закон за локална самоуправа

Сл. Весник на Р. Македонија бр.5/2002 од 29.01.2002 година

● Општината е единица на локална самоуправа, како заедница на жители на одредено подрачје, утврдено со закон, која преку своите органи, јавни служби и администрација, **врши работи од јавен интерес и локално значење.**

Јавен интерес и надлежности

- Работи од јавен интерес и локално значење се работи од интерес на целата локална заедница или одделни нејзини делови кои се утврдени со закон.
- Надлежност на општината е збир на работи од јавен интерес и локално значење кои општината во согласност со закон има право да ги врши на своето подрачје и е одговорна за нивното извршување .

Надлежностите на општината се таксативно утврдени во член 22 став 1 од Законот за локалната самоуправа.

Надлежности на општините

Основните надлежности на општината коишто произлегуваат од Законот за локална самоуправа се:

- Урбанистичко планирање;
- Заштита на животната средина и природата;
- Локален економски развој;
- Комунални дејности;
- Култура;
- Спорт и рекреација;
- Социјална заштита и заштита на децата;
- Образование;
- Здравствена заштита;